

“Müsteşrikler ve Siyer-i Nebi”

Çağdaş İngiliz Müsteşrik Montgomery Watt'ın Yöntemi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma - II*

İmâdüddin HALÎL

Çev.: Nurullah AGİTOĞLU**

Siyer'e Karşı Batının Tutumundaki Gelişmeler

-1-

Batı'nın İslam Peygamber'ine karşı tutumu, taassup ve hastalıkla ağzına kadar dolu dinî şekle büründürülmüş bir halden müteşekkildir. Bu tutum, kötülük, gazap ve hoşgörüsüzlükle dolu, kör bir cehaletin çevrelediği, bazen kasıtlı bazen kasıtsız olan bir nitelikte olup toplum ile Peygamberimiz (sas) arasında delinmesi zor bir set koymaya çalışmıştır. Sonuç da tarihî, bilimsel ve objektif araştırmalar şeklinde ortaya çıkmamıştır. Bu, ancak Hristiyan kilise adamlarının yaptığı hakaret ve küfürlerden oluşmuş taşkın bir sel gibidir. Aynı zamanda kilise ile uzaktan yakından ilgisi olmayan bazı laiklerin de katkısı olmuştur. Bu durum günümüze kadar da devam etmiştir.

* Peygamberimiz'in (sas) risaleti konusunda ne diyorlardı?

İstişhad (delil olarak sunma) cihetinden dahi olsa onların dediklerini aktarmak insana ağır geliyor. Ancak küfür (ile ilgili bir şeyi) nakleden kâfir olmayacağı için, bir kısmı hâlâ hayatta olan çağdaş (müsteşriklerden) öğrendiğimiz ifadelerle –kısaca- işaret etmekte bir sakınca olmasa gerektir.

* Monsenyör Kulî, “*Hak Dinin Araştırılması*” adlı kitabında şöyle der: “Doğuda yeni bir düşman çıktı ki o, kuvvete ve taassup çeşitlerinin en şiddetlisine dayandırılmış İslam'dır. Muhammed, takipçilerine kılıç verdi ve en mukaddes ahlak konularını hafife aldı. Sonra takipçilerine fücür ve soygunu hoş gördü. Savaşlarda ölenlere de Cennette daimî lezzetler vadetti. Kısa bir süre sonra Küçük Asya, Afrika, İspanya kendisine av durumuna geldi. Öyle ki tehlike İtalya'yı bile tehdit ediyordu. İstila Fransa'nın yarısını almıştı. Medeniyet yara almıştı. Ancak gel gör ki Hristiyanlık Charle Martel'in¹ kılıcı sayesinde, Poitiers'te² zafer kazanmış İslam'ın

* Bu çalışma Dr. İmâdüddin Halîl'in “Menâhicü'l-Müsteşrikîn fî'd-Dirâsâti'l-'Arabîyyeti'l-İslâmiyye” başlığıyla Mektebetü't-Terbiyeti'l-'Arabî li Duveli'l-Hâlic, c. 1'de 115-123 sayfaları arasında yayınlanan makalesinin ikinci bölümünün tercümesidir.

** Yrd. Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis ABD.
nurullahagitoglu@gmail.com

1 Eski bir Fransız Hükümdarı. (çev.)

2 Fransa'da bir kent.(çev.)

ilerleyişine bir set çekti (m.752). Sonra dinî amaçlar güden ve yaklaşık iki asır süren (m. 1099-1254) Haçlı savaşları yapıldı. Avrupa silahla bu işin içinden çıktı ve Hristiyanlık kurtuldu. Böylece, hilalin gücü, haçlı sancağına karşı yenik düştü; İncil Kur'an'a ve onun saf ahlak kanunlarına karşı zafer kazanıyordu.”

* Mösyö Kimon, *İslam Mitolojisi* adlı kitabında şöyle der: “Muhammedî din, insanlar arasında bir cüzzam gibi yayıldı ve onları sefilce dökmeye başladı. Zira o korkunç bir hastalık, genel bir felç ve insanı üşengeçliğe ve tembelliğe sevk eden zihni bir deliliktir.. Bu iki vasıftan da (tembellik ve üşengeçlik) ancak kan dökme, içkiye bağımlı hale getirme (!) ve kötülöklere sevk etme amacıyla uyandırıyor. Muhammed'in Mekke'deki kabri (?) ancak Müslümanlara delilik pompalayan bir elektrik direği ve onları histeriye, aklın gitmesine ve sonsuza kadar 'Allah Allah' demeye sevkeden bir işlev görüyordu. Onları domuz etine sıcak bakmayan, nebiz ve müziği hoş görmeyen, kaynağı şiddet olan düşüncelere sevkeden lezzetli şeyleri günah sayan, bir anlayışa alıştırıyordu.”

* Cayliyan, *Fransa Tarihi* adlı kitabında şöyle der: “Müslümanların dininin kurucusu Muhammed, takipçilerine dünyaya boyun eğdirmelerini, bütün dinleri kendi dinine çevirmeyi emretmiştir. Bu putperestler ile Hristiyanlar arasında ne büyük bir fark!! Bu Araplar dinlerini kuvvetle yaymışlar ve insanlara 'Müslüman olun ya da ölü' demişlerdir. Mesih'in takipçileri ise insanları iyilik ve güzellikler ile rahatlatınca, insanlar 'ya bu Araplar dünyayı ele geçirselerdi, halimiz nasıl olurdu? O zaman Cezayirli ve Marakeşliler gibi Müslüman olurduk' diye düşündüler.”

* Dr. Golor'un yazdığı ve Newyork'ta 1960'da yayımlanan *Evrensel Barışın İlerleyişi* adlı kitabın dördüncü babının sonunda şöyle geçer: “Muhammed ve Kur'an'ın kılıcı en büyük düşman; medeniyet, hürriyet ve adalete karşı en büyük engeldir. Aynı zamanda dünyanın şimdiye kadar muttali olduğu en yok edici etkenlerdendir.” Şöyle devam eder: “Kur'an hakikat ile hurafelerin karışık olduğu, kanun ile mitolojilerin karışımıdır. Yine o, tarihî yanlışlar, bozuk vehimler kitabıdır. Bunun yanında da bir kimsenin özel bir çabası olmadan anlayamayacağı bir özelliktedir. Müslümanların Ma'bud, Samed, doğurmayan ve doğurulmayan, hüküm ve güç sahibi olarak inandığı Allah ile yarattıkları arasında İslam'ın iddia ettiği gibi bir rabıta/bağ bulunmamaktadır.” Sonra Golor, Hz. Peygamber'in (sas) şahsiyetini eleştirerek şöyle der: “Muhammed mutlak bir hâkimdi. Halkın hükümdarına tâbi olması, hüküm sahibinin de dilediğini yapması gerektiğine inanırdı. Kendisine uymayan herkesin boynunu vurmaya azmetmişti. Onun Arap askerlerine gelince, onlar tehdit ve galibiyete susamışlardı. O, onlara kendilerini takip etmeyi reddeden ve uzaklaşanları öldürmelerini öğütlüyordu.”

* Kur'an'ı 1752'de tercüme eden Sefârî de şuna inanırdı: “Muhammed, insanları bu inanca sevk edebilmek için ilahî bir sultaya sığınmıştı. Bu yüzden kendisine

Allah'ın Resülü gibi inanılmasını istemişti. Oysa bu aklın kabul etmeyeceği sahte bir itikattir.”

Bu kadar yeterlidir... Bu görüşler İslam ve Haçlılar arasında bulunan öfkenin tabii sonuçları olarak gelmiştir. Haçlı savaşlarını ortaya çıkaran etkenler ağızlarında daha önceden tecrübe edemedikleri kadar acı bir tad bırakmıştır. Leopold Weiss (Muhammed Esed) onların aşılması zor bu yöntemleri hakkında şöyle demektedir: “İslam ile ilgili hususlarda taklidî hakaret, onların ilmî araştırmalarında gayr-ı ma'kul bir hal almıştır. Avrupa ile İslam âlemi arasında tarihin meydana getirdiği bu ayrışmanın üzerine bir türlü köprü kurulamamıştır. Sonra İslam'ı küçük görme, Avrupa düşüncesinde temel bir unsur oldu. Gerçek şu ki, modern çağda ilk müsteşrikler İslam beldelerinde çalışarak Hristiyanları müjdelediler. İslam'ı ve tarihini araştırmalarında dayandıkları temel noktalarda putperestliğin etkisini görmek mümkündür. Bu aklı burkulma, müsteşriklığın biraz daha özgürleşmesine kadar sürdü. Müsteşriklik için cahiliye dininin olumsuzluğu noktasında bir sıkıntı kalmamıştı. Ancak Müsteşriklerin İslam'a önyargılı bir şekilde bakmaları hiç şüphe yok ki kalıtsal bir içgüdü olup bunda da Haçlı savaşlarına dayanan düşünce kalıntılarının olduğu söylenebilir.”

* Sadece Haçlı savaşları (etkisi) değil tabii İslam'ın bizzat kendisi hedefti. Loris Baron'un 1944'te çıkardığı kitabında dediği gibi: “Emniyeti ve gücüyle, genişleme ve mağlup etme özelliği ile bir de canlılığı ile Avrupa sömürgeciliğine karşı bir duvar olarak (onlara göre) asıl tehlike (İslam'dı.).

* *İslam Dünyası* dergisinde (Haziran, 1930) şunu görürüz: “Batı dünyasını etkisine alan bir korku vardır. Bu korkunun sebeplerinden biri şudur ki, İslam Mekke'de ortaya çıktığından beri hiç zayıflamamış aksine hep artmış, genişleme içinde olmuştur. Sonra İslam sadece bir din değildir. Onun rükünleri içinde cihad vardır. İslam'a girdikten sonra Hristiyanlığa dönmüş hiçbir halk yoktur.”

* Alman müsteşrik Baker açıkça şöyle der: “İslam ortaçağlarda Hristiyanlığın yayılmasına bir set koyduğu ve Hristiyanlığa boyun eğmiş yerlere uzandığı için İslam'a karşı Hristiyanların bir düşmanlığı vardır.”

-2-

İslam'ın hakikati ve Hz. Peygamber'in (sas) şahsiyetini tanıma noktasında cazibesini ve rağbetini yitirmiş mutaassıp papazlığın paralelinde; dinî ıslahatlar döneminin sonlarında ve aydınlanma ile din-devlet işlerinin ayrılmasından sonra, ta yirminci asrın sonlarına kadar nesiller boyunca genel olarak İslam ve Hz. Peygamber'in siyeri üzerindeki araştırmalar/çalışmalar birbirini takip etti. Bunlar (çalışmaları yapanlar) Müsteşrikler olarak tanındı. Bunlardan bazıları Kilisede yetişti ve papaz elbisesi giydi. Ancak çoğunluğunun resmi görevli olarak kilise ile bağları yoktu. Bu yüzdende Hz. Peygamber'e olan bakışı açılarının doğruya yakın,

onun şahsiyeti, öğretileri ve tarihi ile ilgili düşüncelerinin de değişmesi bekleniyordu...

Evet, buna dair bir şey oldu. Bu sefer usul ve edebi aşan, kötüleme ve hakaret etme derecesine ulaşmadı. Ancak yöntem bakımından bir şey değişmedi. Siyer'i bilmeme, siyer konusunda taassup, Allah'ın açık delil olarak indirdiği ve insanların toplanıp da yakinî olarak benimseyecekleri hususlarda bile hakikatten uzak, dar görüşlü, hoşgörüsüz bir yaklaşım. Mütevatir olmasa dahi tarihî delillerle bina edilmiş gerçekleri de dumfanlı ve bulanık gösterme çabası içinde olmuşlardır. Bunu da nefislerini ve akıllarını (kendilerince tatmin etmek) için yapmışlardır.

Genel olarak bu oryantalistik araştırmaların yöntemlerindeki boşluklar ve hatalar karşısında -sınırlandırarak- üç önemli noktaya işaret etmemiz mümkündür:

Birincisi: Aşırı şüphe, zann, keyfi olarak yok sayma, şazz ve zayıf olana dayanma.

Bu temel özellikler, Müsteşriklerin yöntemlerinde onların en büyük ortak paydası olabilir. Onlar dönemler boyunca şüphelerini sürdürdüler, tarihi gerçeklikten uzak zanna dayanan düşüncelerini yaydılar. Bu veya şu sebeple rivayetlerin birçoğunu kabul etmediler. Ancak yeri geldiğinde de şazz ve zayıf rivayetleri kullanmaya da çalıştılar. Siyer-i Nebi konusunda yazdıklarında aşırı gittiler ve siyerin olaylarına şüphe düşürmeye gayret ettiler. Öyle ki Hz. Peygamber'in ismine bile şüphe ile baktılar. İmkânları olsa onun varlığına bile şüphe düşürürlerdi. Ancak onlar ne derlerse desinler, onun siyeri bütün peygamberler içinde bildiğimiz en açık ve en uzun siyerdir.”

Dermingham bu hususta şöyle der: “ Margolit, Nöldeke, Sprenger, Dozy, Marsyn, Grim, Goldziher vb. bu mütehasısların bazı aşırı yaklaşımları maalesef olmuştur. Bu müsteşriklerin vardığı sonuçların eksik ve olumsuzlukları hâlâ devam etmektedir. Siyer, yok saymakla meydana gelmez. Mütenakız durumlar da ilmi amaçlarla uyuşmaz. Teessüf etmenin sebeplerinden biri Lamans'ın –çağdaş önemli müsteşriklerdendir- aşırı mutaassıp yaklaşımı, titizlikle yazdığı kitaplarının İslam'a ve onun peygamberine karşı hoşgörüsüzlüğüdür. Bu Cizvit âlime göre hadîs, Kur'an'a uygun düşerse Kur'andan nakledilmiş demektir. Biri diğerini tey'îd edeceği yerde (uygun düştüğünde ondan alınmadır) demek gerçeklerle ne kadar örtüşmektedir bilemiyorum.”

Bu durum bizi, bazı müsteşriklerin Kur'an'ı siyer için temel bir kaynak saydıkları sonucuna götürüyor. Bu durumda Kur'an'a dayanılması, iki tarafı keskin bir silah gibidir. Olumsuz taraflardan biri Kur'an'da geçmeyen siyer olaylarının kabul edilmemesidir. Sanki Kur'an, Hz. Peygamber'in hayatına dair ayrıntıları verecek bir tarih kitabı gibi görülmüştür. Bu anlayış onlara, tarafsız, yıkıcı ve maksatlı bir çalışma yöntemi vermiştir. Bu yöntem de şüphe ve Kur'an'da geçmeyen hiçbir tarihi rivayetin kabul edilmemesidir. Hele bir rivayette Hz. Peygamber'i övücü bir un-

sur varsa veya müsteşriklerin bakışlarına uygun düşmeyen bir yön varsa (kabul etmezlerdi) Örneğin Sprenger Hz. Peygamber'in isminin Kur'an'da dört surede (Âl-i İmran, Ahzab, Muhammed ve Feth) geçtiğini ve bütün bu surelerin medenî olduğunu, dolayısıyla hicretten önce Muhammed isminin Hz. Peygamber'e özel isim olmadığını, bu ismi İncil ve Hristiyanlarla münasebetten sonra aldığını iddia eder. O zaman bizim de şunu sormamız gerekir: Eğer Hz. Peygamber ismini İncil'den almış ise ahd-ı kadim ve cedid'in müjdelediği hakiki Muhammed nerededir?

Burada başka bir örnek daha vardır: İsrail Volfenson, Ben-i Nadir Yahudilerine karşı savaş sadedinde, Arap tarihçilerin Yahudilere savaş ilanı için başka bir sebep söylediklerini, bunun da onların Hz. Peygamber'i öldürmeye çalışmaları olduğunu kaydettiklerini aktarır. "Ancak Müsteşrikler -Volfenson diyor- bu rivayetin sıhhatini inkâr edip Haşr suresinde geçmemesini yalan olduğuna dair delil olarak zikrediyorlar. Hâlbuki Haşr suresi Ben-i Nadir'in tahliyelerinden sonra nazil olmuş bir suredir."

Şüphe ve keyfi olarak reddetme hususunda Montgomery Watt'ın - ki bu çalışmanın konusudur- bu meyanda dediklerine bakmamız gerekiyor: "Eğer Muhammed ile ilgili geçmişten bu yana gelen hatalı bilgileri tashih etmek istersek, aksine kesin bir delilin olmadığı her durumda onun sıdkına (doğruluğuna) tutunmamız gerekir. Şunu da unutmamalıyız ki, kesin delil olduğunda kabul edilmelidir. Bu hususta da bu durumun aksine bir şey söylemek zordur."

Müsteşriklerin Siyer hakkında keyfi retlerine, özellikle de geçmiş nesillere bakarak, onlarca hatta yüzlerce delil getirebiliriz. Örneğin Brockelman, Yahudilerin Medine'de toplanmaları ve Müslümanlara karşı en zor zamanda ahitlerini bozmalarına hiç değinmez, ancak şöyle der: "Sonra Müslümanlar, her durumda onları korumaları gerekirken, Ben-i Kureyza'ya hücum ettiler." İsrail Volfenson, Hendek savaşında Müşrikler ile Yahudiler arasında güvensizlik olduğu için Nuaym b. Mes'ûd'un rolünü gözden kaçırmaktadır. O, bununla Yahudilerin aldatmalarının imkânsız olduğunu hissettirmeye çalışmaktadır.

Sadece şüphe ve keyfi ret değil, onlar aynı zamanda ciddi bir tenkidin önünde duramayacak zayıf ve şazz rivayetlere de dayanmaktadırlar. -Dr. Cevad Ali'nin dediği gibi- Müsteşrikler bazen zayıf haberleri alır, onlara göre hükmeder, şazz ve garib rivayetlerden yardım alır ve bunları maruf/meşhur haberlere tercih ederler. Sonraları ortaya çıkmış, tenkid âlimlerinin sıcak bakmadığı şazz haberlerden medet umarlar. Çünkü bu onların şüphe oluşturmak için ellerindeki tek araç olmaktadır.

İkincisi: Objektif bakış açısını ihmal etme, Laik dünya görüşü, tarihi olaylar üzerine çevresel etkiler.

Alphonse-Étienne Dinet'in vurguladığı gibi, müsteşriklerin duygularından, çevrelerinden ve değişik etkenlerden sıyrılmaları zor hatta imkânsız gibidir. Bun-

dan dolayı, kendi takipçilerine yönelik, açık tenkide dayalı, ciddi bilimsel araştırmada iddialarına rağmen, onların, Hz. Peygamber'in ve sahabenin siyerine karşı tahrifleri o dereceye ulaşmıştır ki, bu tahrif siyerin gerçek yüzünü örtmüştür duruma gelmiştir. Onların yazdıklarına baktığımızda, yazar bir Alman ise Hz. Peygamber'in Almanca konuştuğunu; yazar bir İtalyan ise Hz. Peygamber'in İtalyanca konuştuğunu görüyoruz. Bu şekilde yazarın uyuğunun değişmesi ile Hz. Peygamber'in suretinin de değiştiğini görmekteyiz. Bu durumda gerçek sureti ile karşılaştırdığımızda bu etkiden hali olmadığını görüyoruz. Müsteşrikler bize (Hz. Peygamber'e dair) hakikatten uzak hayali bir portre çizmektedirler: Bu portreler o kadar uzak ki tarihi roman yazarlarından Voltersko ve Alexander Dimas'ın kendi kültürlerine ait hayali bazı şahsiyetleri tasvir etmelerinden daha da uzak gözükmektedir. Bu gibi tarihi roman yazarlarına düşen de sadece farklı zamanları gözeterek kendi kahramanlarını betimlemeleridir. Ne yazık ki Müsteşrikler de Hz. Peygamber'in siyetini tasvir ederken kendi batılı anlayışları ve çağdaş hayallerine göre hareket etmişlerdir.. Alphonse-Étienne Dinet aksi bir örneği de şu şekilde vermektedir: "Acaba Avrupalılar, Çinli bir alim'in Fansız Tarihçiler nazarında çoğalan çelişkileri uzak doğu mantığı ile araştırması nı ve böylece bildiğimiz bir hikaye olan Kardinal Richelieu hikayesini paramparça etmesini ve Richelieu'yu Pekin rahiplerinin sahip oldukları tabiat ve mizaca sahip bir akıllı rahip olarak önümüze getirmesini nasıl karşılamış olurlardı? Çağdaş müsteşrikler de Hz. Peygamber'in siyeri hakkında böyle bir sonuca ulaşmış gözükmektedirler. Bizim de gördüğümüz, telif edilen dile göre ya Almanca, ya İngilizce ya da Fransızca konuşan bir Hz. Peygamber portresidir. Bize gerçek anlamıyla Arapların içinde olup Arapça konuşan bir portre sunulmamaktadır. Müslüman olmuş Fransız müsteşrik sözlerini şöyle tamamlamaktadır: "Büyük çabalarla, kütüphanelerin gölgesinde şekillendirilen bu yapmacık ve cılız portreye kıyaslandığında, ardında İslamî birikimin olduğu kıymetli Peygamberimizin portresinin daha saygın ve değerli olduğu ortaya çıkar."

Dr. Cevad Ali, Hz. Peygamber'in hayatı üzerine çalışmış müsteşriklerin büyüklerinden olan Caetani'nin araştırmalarında aksi bir yol takip ettiğine işaret eder. İslam tarihi alanı çalışmalarındaki araştırmacıların çoğu ve temeli hatalı olan bir yöntemi benimseyenler tarihi olayları ele alırken kendi fikirlerini destekleyecek, başka fikirleri reddedecek bir yol izlerler. Caetani de siyer alanındaki çalışmalarında -zayıf olsun sahih olsun fark etmez- görüşünü destekleyecek haberleri esas alır. Düşüncesine uygun haberi bulduğunda zayıflığına bakmadan onu kendince güçlendirir, delil yapar ve üzerine hüküm bina etmeye çalışır. O, âlimlerin yalan ve sahih haberler hakkındaki değerli verilerine aldırış etmez, hangi yolla olursa olsun kendi lehine kullanacak şekilde alırdı. Bu zayıf rivayetleri objektif cerh ve tadil esaslarına göre ele aldığında ve bıraktığında kendi düşüncelerini nasıl savunacak ve temellendirecekti ki?

Alphonse-Étienne Dinet, *Batının Görüşü ile Doğu* adlı kitabının sonunda bu

yöntemle ilgili bazı görüşleri aktarırken şöyle der: “Dr. Snouck Hurgronje şu sözüyle isabet etmiştir: ‘Hz. Peygamber’in çağdaş siyeri delalet etmektedir ki, tarihi araştırmalar akamete uğratılmış ve ideolojilere kurban edilmiştir.’ Bu, çağdaş müsteşriklerin göz önünde bulundurmalarının iyi olacağı bir hakikattir. Çünkü bu, onları daha önce verilen hükümlerin hastalığından ve bu hükümlerin ulaştıkları hatalı sonuçlardan gönüllerini rahatlatır. Onlar görüşlerinden herhangi bir görüşü te’yid hususunda bazı haberleri yıkmaya ihtiyaç duyarlar, ancak bu kolay bir şey değildir. Sonra yıkıp geçtikleri haberlerin yerlerine yenileri bina etmek gerekir ki bu da imkânsız gibi olmaktadır. Yirminci asırdaki âlim, zaman, çevre, iklim, âdetler, özlemler ve eğilimler gibi birçok cevheri etkeni bilmeye ihtiyaç duyar... Özellikle de bu aşamada, fertler ve toplumları harekete geçiren ve akıl ölçüleri ile ölçülemeyen batını kuvveleri de bilmek gerekmektedir..”

Bunun da yanında (onlarda) pozitivist laik bir yaklaşım ve tarihimize karşı dar bir bakış açısı müsteşrikleri başka bir hataya düşürmüştür şöyleki;, (Onlara göre) Hz. Peygamber attığı hiçbir adımda bir sonrakini de ilerletecek bir öngörüyle (hareket etmemiştir.) ... Yani Hz. Peygamber’in davranış tarzı mevcut durumun ve şartların şekillendirmesiyle meydana gelmiştir. Bu meyanda İslam hareketinin Mekke döneminde de Medine döneminde de evrensel bir niteliğe dönüşemediği, ancak gelişen bazı durumlarla şekillenmeler meydana geldiği yoksa bunları Hz. Peygamber’in önceden öngöremediği iddiasındadırlar. Onlara göre Hz. Peygamber, Mekke döneminde şiddetten uzak bir üslup kullanmış, ancak Medine’ye gelip de bir devlet halini alıp, çevresinde de savaşçılar toplandığında artık önünde kan damarları benzeri bir inanç yolu açılmıştı. Kan damarları gibiydi, zira taassuba ve onun darlığına dayanıyordu. Dış etkenli bir boyası yoktu. Böyle olması, onun hareketinin yabancı bir unsurun kabul etmemesini beraberinde getirmişti. Bu durumu Hz. Peygamber de reddetmedi. Bu kan damarlarına benzeyen yolun dışında da dinî bir bağ kurma imkânı bulamıyordu.” Sir Thomas Arnold *İslam’a Çağrı* adlı kitabında bu hatalı görüşü reddeder ve şöyle der: “Bu açık ayetler ortada dururken, gariptir ki bazı tarihçiler İslam’ın başlangıçta evrensel bir din olmasını kurucusunun kast etmemiş olduğu fikrindedirler. Böyle düşünenlerden biri Sir William Muir’dir ki, o şöyle der: “Evrensel olma fikri sonradan meydana geldi. Bu konudaki birçok ayet ve hadis te’yid etmektedir ki, Hz. Peygamber bunu kendisi düşünmemiştir. Şayet düşünmüş olduğu varsayılsa bile, bu çok gizemli bir şey olur. Çünkü onun düşündüğü tasavvur dünyası Arap âlemi ile sınırlı idi. Gönderilmesinden vefatına kadar da davetini Araplarla sınırlı tuttu. Evrensel olma yolundaki adımların daha sonra olduğu, bunun da yol ve yöntemlerle değil şartlar ve durumların değişmesiyle meydana geldiği görülmektedir.”

Arnold şöyle cevap veriyor: “İslam dini sadece Araplarla sınırlı değil, bütün âleme yönelik olmuştur. Tek bir ilaha inanan ve insanların tamamını çağıran tek din olmuştur.” Bu açık hatanın karşısında sadece Arnold durmamıştır. Goldziher,

Nöldeke ve şöyle diyen Sahaw da bu düşüncededir: “İlahî risalet, sadece Araplarla sınırlı değil, bütün yaratılanlara yönelikti. Bütün bir insanlığın (bu yeni dine) mutlak bir şekilde tâbi olmasını öngörüyordu. Hz. Peygamber'in de bir resul olarak bu dine tâbi olma hususunu talep etme hakkı vardı. Bu durum da başından beri prensiplerle gerçekleşecek bir bütünün parçası halindeydi.” Arnold diğer bir hatayı da reddeder ki, özellikle Ben-i Kureyza örneğinde Muir gibilerin iddia ettiği Hz. Peygamber'in sadece şartlar ve durumlara göre bir hareket tarzı izlediğidir. Ancak Arnold'un kendisi de şöyle söylerken hatadan kurtulamamıştır: “Hz. Peygamber'in rağbeti yeni bir din tesis etme yönündeydi. Ancak bu zaman diliminde kendisine yeni belirleyici bir sıfat kazandıracak siyasi bir düzen de meydana getirmiştir. Hâlbuki işin başlangıcında tek hedefi kendi yurdundaki insanları Allah'ın birliğine çağırıyordu.”

Siyeri anlamak ancak İslam hareketini şümüllü bir şekilde etüt edip, Kur'an'la şekillenmiş şümüllü bir program ile mümkündür. Hz. Peygamber sadece imkânları, ahlakı, zekâsı, taklit edilemez plan yapma ve uygulama kabiliyeti ile bu programın uygulayıcısı olmuştur. Ancak o (Kur'an), topluca ideolojik bir prensip olarak, kapsamlı ilahi bir programın cüz'î çözümlerini içerir ki, bunlar Allah'ın ilminde daha önce bulunan kapsamlı külli çözümlerle irtibatlıdır.

Mevcut durumlar İslam'ın ve Hz. Peygamber'in takip ettiği yolu sınırlayacak nitelikte değildi. Bazen zanna dayalı hedefler bilgi, şartlar ve pozisyonlara karşı bir nitelikte idi. Açıkça görünen, ilk andan itibaren Hz. Peygamber'in mevcut durumlarda cahiliye düşüncesine karşı tevhidi ortaya koymasıyla cahiliyenin varlığına karşı kıymetli hedefleri ve yüce prensipleri getirmeye çalışan mevcut şartlar hangileriydi? Thomas Arnold buna açıkça işaret ederek şöyle der: ‘İslam'ın putperest Arap yurdunda yeni bir hareket gibi ortaya çıkması dikkatten kaçmamaktadır. İslam'ın Arap toplumuna girmesi sadece bir takım vahşi ve barbar adetlerin kaldırılması değil, aksine daha önceki hayat için tam ve köklü bir inkılap niteliği taşımakta idi. Hz. Peygamber'in davasında temel prensipler Arapların düşünceleriyle büyük oranda çelişmekte idi. Öyle ki onlar İslam'dan önce küçük gördükleri bazı özellikleri İslam geldikten sonra öğrenmiş ve edinmişlerdi.

Kur'an-ı Kerim üst bir hüküm kitabı olarak, ayetleri her zaman ve mekânda, bu yeni asra kadar da insanlara yol gösterecek nitelikte idi. Hâkim duruma karşı Hristiyan ve ateist müsteşriklerin çoğunun düşündüğü gibi geçici bir hareket değildi. (Göreceğimiz gibi) O, evrensel ve çok yönlü bir bakış açısı ortaya koymuştur ki, bu durum müsteşriklerin araştırmalarının yöntemi hususunda yaptıkları hataları ortaya çıkarmaktadır.

Biz batılılarda Kur'an'ın indirildiğine ve Muhammed'in Allah'ın Resülü olduğuna inanmalarını beklemiyoruz. İstedığımız sadece Hz. Peygamberin siyerine bir bütün olarak objektif ve tarafsız yaklaşımlarıdır ve Kur'an'ı da geçici şartlara bağlı

olmaksızın birbirine bağlı bir inanç programı olarak ele almalarıdır ki, bu yönüyle müsteşriklerin boyutlarından habersiz olduğu evrensel yönü ağır basan kıymetler ve prensiplere dayanmaktaydı.

*Üçüncüsü: Siyerin verilerini Hristiyan ve Yahudi yöntemlere göre değerlendirme.

Bu tasavvur, müsteşriklerin nübüvvetin zahirine ve siyer olaylarına uyguladıkları yöntem hususunda onlara sıkıntı verecek niteliktedir... Doktor Cevad Ali sebeplerini şöyle zikreder: "Hristiyan müsteşriklerin çoğu din adamlarından veya teoloji fakülteleri mezunlarından oluşuyordu. İslam'ın hassas konularına eğildiklerinde onu hemen Hristiyan bir temele dayandırmaya çalışırlardı. Özellikle İsrail'in ve Siyonizm'in kurulmasından sonra bazı Yahudi müsteşrikler İslam'a ve Araplara ait her türlü değeri Yahudiliğe dayandırmaya gayret gösterirlerdi. Bu iki grup da duygularına ve keyiflerine göre hareket ediyorlardı."

Oryantalist aklın sahip olduğu metodolojik sorun ve buna sebep olan mezhepsel etkenlere daha fazla ışık tutan Taytabâvî şöyle demektedir:

‘İslam’a ilk bakışta, Hristiyanlık ile İslam arasında benzerlikler olduğu kanaati oluşmaktadır. Ancak yakından ve derin bir bakış, köklü farklılıkları ortaya çıkarır. Bu gerçek, geçmişte misyonerlerle harekete geçiriliyordu. Buralardan yola çıkarak akademik ve ilmi çalışmalar yapmak suretiyle Müslümanların Hristiyanlığa karşı eğilimini oluşturmak istiyorlardı. *Penguin* adlı kitabında Anglikan bir papaz olan bir müsteşrik, İslam'ın Hristiyanlık karşısında sağlam temelleri olmadığını iddia etmiştir. Yine teoloji ehlerinden İslam üzerine araştırma yapan başka biri (Wilfred Cantwell Smith) de burada zikredilmesi gereken biridir. Bu şahıs İslam ile Hristiyanlık arasında benzerlik olduğunu söyleyerek şöyle der: ‘Müslüman ve Hristiyanların birbirlerinden uzaklaşmaları her iki tarafın da kendi inançlarını diğerinin yerine ikame etmeye çalışmasından kaynaklanmaktadır.’ Hristiyanlar, asırlar boyunca İslam’ı anlamaya –kötü anlamaya- Hristiyanlık kavramları çerçevesinde çalışmışlardır. Ancak Müslümanların temel bakışı, olduğu hal üzerinde kalmıştır. Kur’an da ilahi vahye dayandığı için değişmemiştir. Müslüman ve mümin biri Hristiyanlığı başka bir çerçeveye koymaya çalışmamıştır. Hristiyan ise, mukaddes kitaplar konusunda Müslümanın İslam konusundaki tavrı gibi bir tavır göstermemiştir. Bununla beraber o her iki görüşü değiştirmeye çalışır. Bu eski misyoner, Londra Üniversitesinde İslam şeriatı konusunda verdiği konferansta, okuyucunun zekâsına saygı göstermeyen bir yaklaşım sergilemiştir. Hâlbuki o, bir makalesinin mukaddimesinde, objektif, insafı ve dakik araştırma yapmanın ilkelerini açıklamıştı. Bütün bunlardan sonra da şöyle der: ‘Hz. Peygamber’in Talmut’tan ve muharref kaynaklardan yararlandığı şüphe götürmez. Hristiyanlık konusunda da, Hz. Peygamber’in dini öğretisi konusunda Hristiyanlığa dayandığı iddia edilmiştir. Objektif bir yaklaşımın ortaya çıkması için onun makalesinin bitimindeki

şu sözleri okumamız gerekir: 'İsa'nın incili Müslüman milyonlarla karşılaştığında ne olacağı hususunda âlimin düşünmesi gerekir'!!

Müsteşriklerin yöntemine olumsuz etki eden bu soruna dayanarak kişi, onların verilerinden İslam'a ve onun peygamberine zıt hususlar ortaya çıktığını görür. Bunlar ile doğru anlayış arasına bir duvar koyan ve siyer olaylarına olumsuz bakan anlayış, buradan ortaya çıkmaktadır. Bu durum, taraflara eşit davranan bir kâdı'nın verdiği hüküm ile taraflardan birine meyilli davranan bir kâdı arasındaki büyük fark gibidir.

Deliller çoktur. Kişinin kendi gözleri ile müsteşriklerin verilerindeki bu akışı görmesi için, Margolit veya Brockelman'ın kitaplarını okuması yeterlidir.

Örneğin: Brockelman'dan şunu okuruz: 'Hz. Peygamber ile Yahudi din adamları arasında tartışma çıktı. Onlar kendilerindeki basit bilgiye rağmen bu ümmi peygambere karşı galip ve başarılı oldular.' Yine şunu okuruz: "Hz. Peygamber Uhud yenilgisini başka bir yoldan telafi etmeyi düşünüyordu. Yahudileri ortadan kaldırmayı düşündü. Basit nedenlere sarılarak Ben-i Nadir'e saldırdı. Felhazun şöyle der: "İslam Bedir'den sonra hoşgörüsünü kaybetti. Medine içinde dahi terör siyaseti izlediler. Münafıkların bu siyasete karşı ayaklanmaları buna dayanmaktadır. Yahudilere de ahdi bozanlar şeklinde muamele edildi. Birkaç sene içinde de birçok topluluk çıkarıldı veya Medine'nin çevresindeki yerlere gönderildiler ki, bunlar Arap kabileleri gibi birbirini tutan ve arka çıkan bir özelliktedir."

Margolit Hayber yenilgisini bile sırf bir Yahudi mezalimi gibi algılar: " Hz. Peygamber hicretten sonra hırsızlık, gasp ve soyguna dayalı altı yıl geçirdi. Mekke ehli yurdundan kopmuş, mallarını mülklerini kaybetmiş ve Medine'deki Yahudi kabilelere göre zor durumda oldukları için Yahudilere karşı intikam duygusu içindeydiler. Bu amaçla da ehlinden hiç kimsenin ciddi düşmanlık sayılabilecek bir hata yapmadığı Hayber seçildi. Onlardan birinin Hz. Peygamber'in elçisini öldürdüğü hususu bu intikam duygusunu tam anlatmaya yetmez. Bu durum Hz. Peygamber'in siyasetine işaret eder. Medine döneminin ilk günlerinde Yahudilere Müslümanlara muamele ettiği gibi muamele etmeyi öngörmüştü. Ancak şimdi (hicri altıncı yıldan sonra) eski durumuna muhalif bir tavır aldı. Müslüman olmayan toplumlara karşı düşmanca yaklaşımlar sergiledi, onun nefesine hâkim olan otoriter ve şiddete meyilli ruh, İskender ve Napolyon benzeri idi... Hz. Peygamber'in Hayber'e saldırması İslam'ın dünya için tehlike olduğunu ortaya koymuştur."

Putperestlik medeniyetin karşısında bir geriye dönüşü ifade etmesine rağmen, onlar (müsteşrikler) İslam'a karşı putperest Araplara bile sıcak baktılar. Kişi bu durumda onlarla selefleri (Hayber Yahudileri ileri gelenleri) arasındaki yakınlığı daha iyi anlar. Onlar Ebu Sufyan'ın önünde durup putperestliğin Muhammed'in dininden daha hayırlı olduğu ve putperestliğin hak üzerinde olduğuna dair yemin

etmişlerdi. Her iki durumda hedef şüphe götürmez bir şekilde açıktı.

Brockelman der ki: “ Hz. Peygamber ile müşrikler arasında durum değişti. Muhacirler Kureyşli kardeşleri ile savaşınca kadim Arap onuru fikrine tutundular. Orada Medineliler güçlü komşularına karşı savaşma meylinde değildiler. Öyle ki haram recep ayı olunca savaşçılardan bir grup, bir kafileyi durdurup askeri güçlerini kullanarak ayın hürmetine rağmen birçok koyun alıp Medine ye döndüler. Ancak bu durum kuralı bozan bir durum olduğu için Medine’de hoş karşılanmadı. Hz. Peygamber’in takipçilerinin bazıısı onun emirlerine karşı isteksiz anlayışsız davranmaya başladılar”

Nöldeke temenni eder ki: “Eğer Arap kabileleri Muhammed’e karşı dinlerini ve mallarını korumak için birbirleri ile anlaşma yapabilselerdi, Muhammed’in onlar karşısında cihat etmesi iyi sonuç vermezdi. Ancak Arapların acizliği birçok kabilenin ona boyun eğip dinine tabii olmasıyla sonuçlanmıştır. O da her vesile ile onlara karşı zafer kazanıyor, bazen onları kuvvetle darmadağın ediyor, bazen de barış anlaşmaları yapıyordu.”

Bu tabakadan bazı müsteşrikler, İslam tarihi ve siyer-i Nebi konusundaki niyetlerini gizlemelerine rağmen onların yöntemlerindeki yanlışlıklar ve isabetsiz görüşleri ortaya çıkmıştır. Bu doğal bir durumdur ki hatayı doğurur. Objektiflikten uzak olmak ilmi bir ciddiyetten uzak sonuçlar verir. Kısa bir araştırma bütün bu görüş ve sonuçlar çerçevesindeki tahlil ve tartışmaları aşacaktır. Bunun için şuna işaret etmek gereksiz olmayacaktır ki, bu müsteşriklerin Hz. Peygamber’in hayatına dair yazdıkları ciddi bir birikim bulunmaktadır, ama biz bu birikimin çelişkili ve objektif ilmi araştırma yöntemlerinin dışına çıktığını görüyoruz.

Ancak iyice incelediğimizde bazı müsteşriklerin nadir de olsa ve bu geniş çerçevede içinde az da olsa diğerleri gibi düşünmediğini görüyoruz. Bunlar buldukları boşlukları doldurmaya çalışmışlardır. Örneğin Diniyye, Watt, Arnold vs. gibi... Bunların da tamamen ilmi objektiflik içinde olduklarını söylemek neredeyse imkânsızdır.

-3-

Bu asrın başında ve Rusya Bolşevik ihtilalinin başarılmasıyla Peygamberimize karşı yeni bir tutum ortaya çıktı. Bu, Peygamberimize ve genel İslam tarihimize karşı siyerin hakikatlerini kendi düşüncelerine boyun eğdirme yaklaşımı içinde olmuşlardır. Bunlar kendi yöntemleri ve düşüncelerine uygun düşen bir yaklaşım ve yol takip etmişleridir.

Siyer olayları onların tahlillerini ve yaklaşımlarını ret ettiği zaman onlar daha çok tefsir ve tevil yoluna gitmişlerdir. Bazen bu zorlama yorumlar delilik derecesine neredeyse varmıştı. Onlar aynı okulun öğrencileri olmalarına rağmen bu durum onları birbirlerine ters düşen konulara sokmuştu. Ancak müminler de

umulan ideallerine ulaşmak üzere kendi yöntemleriyle ilerlemişlerdir. Örnek olarak onların bazı söylediklerine bir bakalım: Peygamberimizin siyeri sadedinde söyledikleri çoktur. 'Onlardan bazıları Arap toplumunu

(Mekke ve Medine'de) oluşumunun ilk aşamasında görmüşlerdir. Buna göre feodal bir yapı olarak diğer halklarla etkileşim içine girmişlerdi. Onlardan bazıları bu yeni hükümdar, aristokrat feodal yapıya İslam'ın önem verdiğini söylemişlerdi. Bazıları da Kur'an eksenli İslam'ın hâkim topluluğun siyasal ve toplumsal işleri ile ilgilenmediğini söylemişlerdi.

Bunlardan bazıları aristokrasinin, hem kabilelerini hem kendi amaçları doğrultusunda bir araya getirebildiğini İslam'ın da bu şekilde onları topladığını söylemiştir.

İslam'ın bizzat menşei konusunda da sıkıntılı yaklaşımları vardır. Muhammed'in tevhitte müjdeleyen peygamberlerden birisi olduğunu ve kabileleri bir araya getirmek istediğini söylemişlerdir ve bazen de onu mitolojik bir şahsiyet gibi saymışlardır. İslam'ın hâkim tabakanın maslahatı için uydurulan mitolojiler üzerinde geliştiğini söylemişlerdir. Bu da daha önce Haniflik denilen inanç esaslarıdır.

İslam'ı Hristiyanlıktan az olmayacak şekilde yeni bir din kabul etmemeleri ve Hz. Peygamber'e kötü yaklaşımları olaylara karşı ne kadar bilimsel ve objektif olduklarını gösterir. Ateizm okullarının takipçileri Peygamberimiz ve tarihimize karşı yeni rahipler değil miydiler? Onlar dış görünüşlerini değiştirdiler, ancak içlerindeki düşüncelerini ve Peygamberimizin siyerine karşı dumanlı ve bulanık düşünceleri ilk Hristiyan din adamlarının düşüncelerine dayanmıyor mu? Bentley Cozy, Peygamberimizin bazı durumlarını tahlil ederek şöyle der:

"Peygamberin Mekkelilere karşı siyaseti yeni bazı etkiler ve şartların getirdiği bazı sebeplerden dolayı Medine'de değişmişti. Özellikle de Bedir, Uhud ve Medine muhasarasından sonra ortaya çıkmıştır. Mekkeliler de Bedir yenilgileri ve ticaretlerinin zarar görmesinden sonra Kâbe, hac ve Ukaz gibi İslam öncesindeki kazanımlarını korumak için Müslümanlarla iyi geçindiler. Hudeybiye ve kalplerin İslam'a ısındırılması veya başka bir deyişle hoşgörü siyaseti sonunda insanlar Allah'ın dinine fevc fevc girdiler. Bu yeni dinin sahih itikadına inandıkları için değil güçlü otoriteye yakınlaşmak ve kendi merkezlerini ve servetlerini korumak amacıyla. Cozy devam eder: "Hudeybiyede her iki tarafın anlaştığı şartlardan birisi de, Peygamber Mekke'nin ileri gelenlerine karışmayacaktı. Burada o zikrettiklerimizden daha az tehlikeli olmayan başka bir sebep vardırki Peygamber'in Medine'deki toplumsal durumundaki değişiklik onun kişiliğinde de değişime yol açmıştı. Bu değişimin zikrettiğimiz ve zikir etmediğimiz sonuçlarından ortaya çıkan durum Avrupalıların hoşgörü diye nitelendirdikleri bir durumdur"

Bentley Cozy sözüne şöyle devam eder: "Mekke devri bir hazırlama, sadece

yeni bir davetin insanlar arasına yayılma devri, savaş ve itikadi çekişmenin devri, prensiplerine bağlı, sağlam ve işinde samimi bir adam ile mallarına tehlike gelmesini istemeyen insanlar arasında... İşte bu şahsın dinamiği... Gayret ve gerçekleştirdiği takdirde baştan aşağı beldeleri değiştirecek ideallerin devri. Bu ne güzel bir devir ve ne büyük! Bu idealler ve gerçekleşmesi için sarf edilen çabalar ne kadar tatlı! Ancak ikinci döneme gelince, işler, düzenlemeler dönemi, savaş ve fetihler dönemi, siyaset ve iki tarafın da hoşgörüsünü ortaya koyacağı bir dönem. Buradaki hoşgörünün anlamı, bu tür toplumsal değişimlerde bazı prensip, ilke veya isteklerden ödün verebilmektir. Bazı düşüncelerden vazgeçmektir. Ya da onları her iki tarafın razı olacağı bir şekilde koyabilmektir. Bu durum, Hz. Peygamber ile Mekke'nin ileri gelenlerini temsil eden Ebu Süfyan arasında meydana gelip; Ebu Süfyan Hz. Peygamber'in saygınlığını itiraf etmiş, putları terk etmiş, zekâtı vermiş ve namazı kılmıştır. Burada şunun üzerinde anlaşılmıştır ki, Mekke Arap beldelelerin dini merkezi olma rolünü devam ettirecek, Mekke ileri gelenleri bu yeni krallık veya cumhuriyette (yeni idarede) rol sahibi olacak, Hz. Peygamber onları diledikleri gibi yaşayacakları bir şekilde bırakacaktı. Üçüncü bir kesim vardı, yani fakirler, işin başlangıcında durumları iyi olsun diye savaşların yapıldığı, razı olmaları için zekâtın ve sadakadan yararlananlar. Hz. Peygamber ve ilk halifelerden sonra unutuldukları ve ilk durumlarına belki de daha kötüsüne döndüler.”

Başka bir yerde şöyle der: “Şüphesiz, Hz. Peygamber Mekke’de ve Medine’de sözleri ve fiilleri ile toplumsal kötülüğün sebeplerini ve toplumsal virüsleri, isimleri değişse de günümüzdeki sosyalistlerin yaptığı gibi yok etmeyi amaçlamamıştı. Onun en büyük amacı, insanların bazısı üzerindeki sıkıntıları, dirençlerini kıran bazı zorlukları hafifletmek idi. Şayet bu toplumsal hastalıkların hepsini yok etmek isteseydi, Arap yarımadasında zikrettiklerimizin dışında bazı yöntemlere başvururdu.

“Hz. Peygamber’in örneği kendisinden önce gelen peygamberlerin örneği gibidir. Yani o –nadir durumlar hariç- günümüzdeki Musolini gibi Avrupa ıslahatçılarının da kullandığı edebî araçları kullanmıştır. Şunu diyebiliriz ki, Hz. Peygamber Arap toplumsal sıkıntı ve hastalıklarını tedavi etmek yerine onları daha da derinleştirmiştir.”

Bentley Cozy’dan başkaları da (böyle düşünen) çoktur... Onlar –maalesef- gün be gün çoğaldılar. Öğrencileri Doğu’da içimizde her tarafa yayıldı. Ancak onlar sadece bizim dinimiz ve inancımızla uğraştılar. Moda yöntemlerle daha önce de memleketlerimizde etkili olmuş düşünceler, felsefeler ve ideolojilerle bunu yapmaya çalıştılar. Bu veya şu yöntemle, zamanın rüzgârlarının soldurduğu ve kuruttuğu metotlarla... ve asıl metotlarıyla İslam tarihine ve Müslüman toprağına yöneldiler..

İşte biz yeni bir dalganın kırıldığını, onlara karşı daha mutedil ve objektif bir

nitelikte onlarla mücadele edildiğini görmekteyiz.

Bütün bunlardan sonra... Papaz, müsteşrik ve ateistlerden sonra... Bıraktıkları toz-duman, doğru görüşü engelleyecek bulanıklıktan sonra... Siyer olaylarını olduğu gibi asli hüviyetiyle algılamak... Bu olayları idare eden taklit edilemeyen şahsiyet... Beklenen yarınları doğru insanlığı sevk eden önderlik, Allah'ın seçtiği bir elçi.. Hz. Peygamber ile beraber öncü bir nesil ki, dıştan gelen tehlikelerle mücadele etmiş, meydan okumalara cevap vermiş ve karşıdakileri aciz bırakmıştı. Tarihin akışını değiştirmiş o asrı gerçek mahiyeti ve boyutları ile idrak etmek için Hristiyan, Kilise destekli, laik, oryantalist ve tarihi ateizmin yöntemleri şüphesiz yetersiz kalacaktır.

Zaten onlar o tarihi de ne yok edebildiler ne de küçültebildiler.

Bu mahiyeti ve boyutları kavrayabilecek olanlar... Onlar sadece İslam'ın çocuklarıdır... Bu rolü üstlenecek ve emaneti taşıyacak olanlar ebedi olarak onlardan başkası olamayacaktır.